Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 26 mars 2020*

”Överklagande – Statligt stöd – Kapitalinjektion och statlig garanti – Begreppet statligt stöd – Begreppet ’fördel’ – Principen om en privat aktör – Kriteriet avseende en privat investerare – Europeiska kommissionens skyldighet att göra en omsorgsfull och opartisk granskning – Domstolsprövning – Bevisbörda – Begreppet ’företag i svårigheter’ – Riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering – Tillkännagivande om garantier – 2011 års tillfälliga ram – Stödbelopp som ska återkrävas – Motiveringsskyldighet som åvilar kommissionen och Europeiska unionens tribunal”

I mål C-244/18 P,

angående ett överklagande enligt artikel 56 i stadgan för Europeiska unionens domstol, som ingavs den 4 april 2018,

Larko Geniki Metalleftiki kai Metallourgiki AE, Aten (Grekland), företrätt av I. Drillerakis, E. Rantos, N. Korogiannakis, I. Soufleros, E. Triantafyllou och G. Psaroudakis, dikigoroi,

klagande,

i vilket den andra parten är:

Europeiska kommissionen, företrädd av É. Gippini Fournier och A. Bouchagiar, båda i egenskap av ombud,

svarande i första instans

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Arabadjiev (referent), samt domarna P. G. Xuereb och T. von Danwitz,

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

och efter att den 24 oktober 2019 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

* Rättegångsspråk: grekiska.

Dom

1 Larko Geniki Metalleftiki kai Metallourgiki AE (nedan kallat Larko) har yrkat att domstolen ska upphäva den dom som meddelades av Europeiska unionens tribunal den 1 februari 2018, Larko/kommissionen (T-423/14, EU:T:2018:57) (nedan kallad den överklagade domen). Genom denna dom ogillade tribunalen Larkos talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut 2014/539/EU av den 27 mars 2014 om det statliga stöd SA.34572 (13/C) (f.d. 13/NN) som Grekland har genomfört för Larco General Mining & Metallurgical Company SA (EUT L 254, 2014, s. 24, nedan kallat det omtvistade beslutet).

Tillämpliga bestämmelser

Riktlinjerna för statligt stöd till undsättning och omstrukturering

2 I punkterna 9–11 i gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter (EUT C 244, 2004, s. 2, nedan kallade riktlinjerna för statligt stöd till undsättning och omstrukturering) föreskrivs följande:

”9. Det finns ingen gemenskapsdefinition av ’företag i svårigheter’. I dessa riktlinjer anser kommissionen emellertid att ett företag är i svårigheter om det inte med egna finansiella medel eller med medel från ägare/aktieägare eller långivare kan hejda förluster som utan ingripanden från de offentliga myndigheterna leder till att företaget med största sannolikhet försätts i konkurs på kort eller medellång sikt.

10. Oavsett storlek anses ett företag enligt dessa riktlinjer principiellt befinna sig i svårigheter under följande omständigheter:
   a) Om det är fråga om ett bolag med begränsat personligt … ansvar för bolagsmännen, när över hälften av det tecknade kapitalet har förlorats … och mer än en fjärdedel av detta kapital förlorats under de senaste tolv månaderna.
   b) Om det är fråga om ett bolag med obegränsat personligt ansvar för bolagets skuld för åtminstone några av bolagsmännen, … när över hälften av det bokföringsmässiga egna kapitalet har förlorats och mer än en fjärdedel av detta kapital förlorats under de senaste tolv månaderna.
   c) För alla bolagsformer, när det uppfyller villkoren i nationell lagstiftning för att vara föremål för ett kollektivt insolvensförfarande.

11. Även om inga av de omständigheter som anges i punkt 10 föreligger, kan ett företag fortfarande anses befinna sig i svårigheter, i synnerhet om de vanliga tecknen på att ett företag befinner sig i svårigheter föreligger, såsom ökande förluster, sjunkande omsättning, växande lager, överkapacitet, minskande kassaflöde, stigande skuldsättningsgrad och finansiella kostnader samt ett sjunkande värde, som kan gå ned till noll, på nettotillgångarna. I de allvarligaste fallen kan företaget till och med vara insolvent eller befinna sig i ett kollektivt insolvensförfarande enligt nationell lagstiftning. I det sistnämnda fallet tillämpas dessa riktlinjer på stöd som ges inom ramen för ett sådant förfarande som leder till att företagets verksamhet fortsätter. Under alla omständigheter är företaget inte stödberättigat förrän det har visat sig att det inte är i stånd att genomföra en sanering med egna medel eller med medel från ägare/aktieägare eller marknaden.”

Tillkännagivandet om garantier

3 I punkt 2.1 tredje stycket i kommissionens tillkännagivande om tillämpningen av artiklarna [107] och [108 FEUF] på statligt stöd i form av garantier (EUT C 155, 2008, s. 10, nedan kallat tillkännagivandet om garantier) anges följande:

”För att undvika eventuella oklarheter bör begreppet statliga medel således förtydligas när det gäller statliga garantier. Fördelen med en statlig garanti är att staten bär den risk som är knuten till garantin. Normalt sett borde staten få ersättning i form av en lämplig avgift för att den bär risken. Om staten helt eller delvis avstår från en sådan avgift gynnar det företaget samtidigt som statens medel tas i anspråk. Därmed kan det vara fråga om statligt stöd enligt artikel [107.1 FEUF] i fördraget, även om det visar sig att staten aldrig betalar ut några medel inom ramen för en garanti. Stödet beviljas vid den tidpunkt då garantin beviljas, inte då garantin åberopas eller då medel betalas ut enligt villkoren i garantin. Bedömningen av om en garanti utgör statligt stöd eller inte, och hur stort stödbeloppet i så fall är, måste göras vid den tidpunkt då garantin ställs.”

4 I punkt 3.2 a och d i detta tillkännagivande anges följande:

”När det gäller enskilda statliga garantier anser kommissionen att det för att förekomsten av statligt stöd ska kunna uteslutas är tillräckligt att samtliga följande villkor är uppfyllda:

a) Låntagaren är inte i ekonomiska svårigheter.

Definitionen i [riktlinjerna för statligt stöd till undsättning och omstrukturering] … bör följas när det gäller att avgöra om låntagaren ska anses vara i ekonomiska svårigheter. Vid tillämpningen av det här tillkännagivandet ska små och medelstora företag som bildats för kortare tid än tre år inte anses vara i svårigheter under den perioden.

…

d) Ett marknadsorienterat pris betalas för garantin.

Såsom anges i punkt 2.1 bör riskbärandet normalt sett ersättas i form av en lämplig avgift för det belopp för vilket en garanti eller en motgaranti har ställts. Om det pris som har betalats för garantin är minst lika högt som den motsvarande avgift på finansmarknaden som fungerar som riktmärke innehåller garantin inte stöd.

Om ingen motsvarande garantiavgift som kan fungera som riktmärke står att finna på finansmarknaden, ska den totala finansiella kostnaden av det garanterade lånet, inklusive räntesatsen på lånet och garantiavgiften, jämföras med marknadspriset på ett motsvarande lån utan garanti.

För att det motsvarande marknadspriset ska kunna fastställas bör det i båda fallen tas hänsyn till garantins och det underliggande lånets egenskaper. Detta omfattar följande: Transaktionsbeloppet och transaktionens varaktighet, den säkerhet som ställs av låntagaren och andra erfarenheter som påverkar värderingen av återbetalningsgraden, sannolikheten för att låntagaren inte kan betala på grund av sin ekonomiska ställning, verksamhetssektor och framtidsutsikter samt andra ekonomiska villkor. Denna analys bör framför allt göra det möjligt för låntagaren att klassificeras utifrån en riskvärdering. Denna klassificering kan tillhandahållas av ett internationellt erkänt värderingsinstitut eller eventuellt göras med hjälp av den interna värdering som används av den bank som beviljat det underliggande lånet. I detta sammanhang pekar kommissionen på sambandet mellan antalet fall av betalningsförsummelse och den värdering som görs av

internationella finansinstitut, vilkas arbete också är allmänt tillgängligt …. För att bedöma om avgiften följer marknadspriserna kan medlemsstaten jämföra de priser som företag med samma kreditvärdighet betalar på marknaden.

Därför godtar kommissionen inte att garantiavgiften fastställs till en enda nivå som ska anses motsvara en övergripande norm för hela branschen.”

5 I punkt 3.6 i tillkännagivandet anges följande:

”Om något av de villkor som anges i punkterna 3.2–3.5 inte uppfylls, betyder det inte att garantin eller garantiordningen automatiskt betraktas som statligt stöd. Om det råder några som helst tvivel om huruvida en planerad garanti eller garantiordning utgör statligt stöd bör den anmälas till kommissionen.”

6 I punkt 4.1 första och andra styckena, samt tredje stycket a i tillkännagivandet om garantier föreskrivs följande:

”Om en enskild garanti eller en garantiordning inte är förenlig med den marknadsekonomiska investerarprincipen anses den omfatta statligt stöd. Inslaget av statligt stöd måste därför kvantifieras för att det ska kunna kontrolleras om stödet kan anses förenligt på grundval av ett visst undantag från reglerna om statligt stöd. I princip kommer inslaget av statligt stöd att anses vara skillnaden mellan det rätta marknadspriset på den garanti som beviljas enskilt eller genom en garantiordning och det pris som faktiskt betalas för den åtgärden.

De resulterande årliga kontantbidragsekvivalenterna bör diskonteras till nuvärdet med hjälp av referensräntan och sedan läggas ihop så att den sammanlagda bidragsekvivalenten erhålls.

När kommissionen beräknar stödinslaget i en garanti kommer den att fästa särskild uppmärksamhet vid följande omständigheter:

a) När det gäller enskilda garantier, huruvida låntagaren befinner sig i ekonomiska svårigheter. När det gäller garantiordningar, huruvida det enligt ordningens kriterier för stödberättigande är möjligt att utesluta sådana företag från ordningen (se mer om detta i punkt 3.2 a).

Kommissionen konstaterar att för företag i svårigheter skulle en eventuell garantigivare på marknaden ta ut en hög avgift när garantin beviljas med tanke på den förväntade risken för betalningsförsummelse. Om sannolikheten för att låntagaren inte kommer att kunna betala tillbaka lånet blir särskilt stor kan det hända att en sådan marknadsmässig avgift inte finns, och i undantagsfall kan stödinslaget i garantin visa sig vara lika stort som det belopp som garantin faktiskt täcker.”

2011 års tillfälliga ram

7 I punkt 2.3 första stycket, samt andra stycket f och i) i kommissionens meddelande om en tillfällig unionsram för statliga stödåtgärder för att främja tillgången till finansiering i den aktuella finansiella och ekonomiska krisen (EUT C 6, 2011, s. 5, nedan kallad 2011 års tillfälliga ram) anges följande:

”Som åtgärd för att ytterligare förbättra tillgången till finansiering och minska bankernas stora motvilja mot att ta risker i det rådande läget kan subventionerade lånegarantier under en begränsad period vara en lämplig och väl avpassad lösning för att ge företagen lättare tillgång till finansiering.

Kommissionen kommer att betrakta sådant statligt stöd som förenligt med den inre marknaden på grundval av artikel 107.3 b [FEUF] under förutsättning att samtliga följande villkor är uppfyllda:

…

f) Garantin överstiger inte 80 % av lånet under dess löptid.

…

i) företag i svårigheter [såsom de definieras i riktlinjerna för statligt stöd till undsättning och omstrukturering] omfattas inte av denna åtgärd.”

8 I bilagan till 2011 års tillfälliga ram finns en tabell över den tillfälliga ramen för säkerhetsavgifter i räntepunkter, baserad på Standard & Poor’s kreditbetyg.

Bakgrund till tvisten

9 I punkterna 1–14 i den överklagade domen sammanfattas bakgrunden till tvisten enligt följande:

”1 [Larko] är ett stort företag som specialiserat sig inom utvinning och bearbetning av lateritmalm, utvinning av brunkol och produktion av ferronickel och biprodukter.

2 Företaget etablerades år 1989 som ett nytt företag efter likvidationen av Hellenic Mining and Metallurgical SA. Vid tidpunkten för de faktiska omständigheterna i det ursprungliga målet hade bolaget tre aktieägare: Grekiska staten vilken innehade 55,2 procent av aktierna via det privata kreditinstitutet Hellenic Republic Asset Development Fund, National Bank of Greece SA (nedan kallad NBG), som innehade 33,4 procent av aktierna och Public Power Corporation (den största elproducenten i Grekland, i vilken staten är majoritetsägare), som innehade 11,4 procent av aktierna.

3 I mars 2012 underrättade den grekiska privatiseringsfonden (Hellenic Republic Asset Development Fund) … kommissionen om ett program för privatisering av Larko.

4 I april 2012, inledde kommissionen ex officio en preliminär granskning av privatiseringen i överensstämmelse med reglerna om statligt stöd.

5 [Granskningen] avsåg följande sex åtgärder:

– Den första åtgärden gällde ett avtal om skulduppgörelse från år 1998 mellan Larko och dess största fordringsägare. Enligt avtalet skulle Larkos skulder till fordringsägarna löpa med en årlig ränta på 6 procent. Åtgärden avsåg också den omständigheten att grekiska staten aldrig krävde betalning av denna skuld (nedan kallad åtgärd 1).

– Den andra åtgärden avsåg en garanti för ett lån på 30 miljoner euro från ATE Bank till Larko. Den av grekiska staten år 2008 beviljade garantin (nedan kallad åtgärd 2 …) täckte 100 procent av lånet i upp till tre år och hade en garantipremie på 1 procent per år.

– Den tredje åtgärden rörde en ökning av aktiekapitalet med 134 miljoner euro som Larkos styrelse hade föreslagit år 2009. Larkos tre aktieägare hade godkänt ökningen i vilken grekiska staten deltog fullt ut och NBG delvis (nedan kallad åtgärd 3 …).

– Den fjärde åtgärden angick en garanti som staten beviljade år 2010, på obestämd tid vilken skulle täcka ett garantibrev från NBG till Larko på omkring 10,8 miljoner euro, med en garantipremie på 2 procent per år (nedan kallad åtgärd 4 …). Garantibrevet i fråga garanterade uppskov med verkställigheten, från Areios Pagos sida (Högsta domstolen, Grekland) av en dom meddelad av Efeteio Athinon (appellationsdomstol i Aten, Grekland) i vilken det fastställdes att Larko hade en skuld på 10,8 miljoner euro hos en fordringsägare.

– Den femte åtgärden rörde garantibrev som genom beslut av grekiska domstolar ersatte förskottsbetalning av ett obligatoriskt skattetillägg på 25 procent (nedan kallad åtgärd 5).

– Den sjätte åtgärden avsåg två garantier som staten lämnade år 2011 för två lån på 30 miljoner, respektive 20 miljoner euro från ATE Bank. Garantierna gav 100 procent täckning och hade en premie på 1 procent per år (nedan kallad åtgärd 6 …).

6 Under undersökningens gång begärde kommissionen kompletterande upplysningar av de grekiska myndigheterna, vilka dessa översände år 2012 och 2013. Det hölls även möten mellan kommissionens ansvariga avdelningar och företrädare för de grekiska myndigheterna.

7 Genom beslut av den 6 mars 2013 (EUT C 136, 2013, s. 27, nedan kallat inledningsbeslutet), inledde kommissionen den formella granskningen vilken föreskrivs i artikel 108.2 FEUF angående statligt stöd SA.34572 (13/C) (ex 13/NN).

8 Under det förfarande som föreskrivs i 108.2 FEUF anmodade kommissionen de grekiska myndigheterna och berörda tredje parter att lägga fram synpunkter på de åtgärder som nämnts ovan i punkt 5. Kommissionen mottog de grekiska myndigheternas synpunkter den 30 april 2013 men den mottog inga synpunkter från berörda tredje parter.

9 Den 27 mars 2014 antog kommissionen [det omtvistade beslutet].

10 I det [omtvistade] beslutet fann kommissionen inledningsvis att Larko, vid den tid då de sex ifrågavarande åtgärderna hade beviljats, var ett företag i svårigheter i den mening som avses i [riktlinjerna för statligt stöd till undsättning och omstrukturering].

11 Vad angår bedömningen av de åtgärder som nämnts i punkt 5 ovan, fann kommissionen först att åtgärderna 2 4 och 6 utgjorde statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 FEUF. Vidare ansåg kommissionen att dessa åtgärder hade beviljats i strid med skyldigheterna att underrätta kommissionen och att förbjuda genomförandet som fastställs i artikel 108.3 FEUF och slutligen att de nämnda åtgärderna utgjorde stöd som var oförenliga med den inre marknaden och måste återkrävas i den mening som avses i artikel 14.1 i rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel [108 FEUF] (EGT L 83, 1999, s. 1).

12 Kommissionen fann även att … åtgärderna 1 och 5 … inte utgjorde statligt stöd.

13 Artikeldelen i det [omtvistade] beslutet har följande lydelse:

”…

Artikel 2

Det statliga stöd på 135 820 824,35 euro i form av statliga garantier till [Larko] under 2008, 2010 och 2011 och statens bidrag till företagets kapitalökning under 2009 som Grekland olagligen har beviljat i strid mot artikel 108.3 [FEUF] är oförenligt med den inre marknaden.

Artikel 3

1. Grekland ska från mottagaren återkräva det oförenliga stöd som anges i artikel 2.

2. Det stöd som ska återkrävas ska innefatta ränta från och med den dag då stödet ställdes till stödmottagarnas förfogande till och med den dag det har återbetalats.

…

Artikel 6

Detta beslut riktar sig till Republiken Grekland.’

14 I bilagan till det [omtvistade] beslutet tillhandahålls ’Information om stödbelopp som har tagits emot, som ska återkrävailken återges nedan:

Stödmottagarens identitet – åtgärd	Totalt mottaget stöd	Stödbelopp totalt som ska återkrävas (kapital)	Redan återkrävt stödbelopp	
			Kapital	Ränta på återkrävt belopp
Lar[k]o –åtgärd 2	30 000 000	30 000 000	0	0
Lar[k]o –åtgärd 3	44 999 999,40	44 999 999,40	0	0
Lar[k]o –åtgärd 4	10 820 824,95	10 820 824,95	0	0
Lar[k]o –åtgärd 6	50 000 000	50 000 000	0	0

”

Förfarandet vid tribunalen och den överklagade domen

10 Genom ansökan som inkom till tribunalens kansli den 6 juni 2014 väckte Larko talan om ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet, med yrkande om återbetalning, jämte ränta, av alla belopp som eventuellt, direkt eller indirekt, kunde komma att återkrävas av Larko för att verkställa detta beslut.

11 Larko åberopade tre grunder till stöd för sin talan. Den första grunden avsåg att kommissionen felaktigt hade funnit att åtgärderna 2–4 och 6 utgjorde statligt stöd som var oförenligt med den inre marknaden, den andra grunden avsåg en bristfällig motivering och den tredje grunden, vilken åberopades i andra hand, avsåg att kommissionen på ett felaktigt sätt hade beräknat det stödbelopp som skulle återkrävas för dessa åtgärder och förordnat om återkrav i strid med Europeiska unionens grundläggande principer.

12 Genom den överklagade domen ogillade tribunalen talan i dess helhet och förpliktade Larko att ersätta rättegångskostnaderna.

Parternas yrkanden

13 Larko har yrkat att domstolen ska upphäva den överklagade domen, återförvisa målet till tribunalen och låta frågan om rättegångskostnader anstå.

14 Kommissionen har yrkat att domstolen ska ogilla överklagandet och förplikta Larko att ersätta rättegångskostnaderna.

Prövning av överklagandet

15 Larko har åberopat fyra grunder till stöd för sitt överklagande. Den första grunden avser en felaktig tillämpning av kriteriet avseende en privat investerare och att den överklagade domen är bristfälligt motiverad, den andra grunden avser en felaktig tolkning av begreppet ekonomisk fördel och att den överklagade domen är bristfälligt motiverad, den tredje grunden avser en felaktig rättstillämpning vid bedömningen av huruvida åtgärd 6 var förenlig med den inre marknaden och att den överklagade domen är bristfälligt motiverad, och den fjärde grunden avser en felaktig rättstillämpning vid prövningen av beräkningen av de stödbelopp som skulle återkrävas för åtgärderna 2, 4 och 6, samt att den överklagade domen är bristfälligt motiverad.

Den första grunden, avseende en felaktig tillämpning av kriteriet avseende en privat investerare och att den överklagade domen är bristfälligt motiverad

Parternas argument

16 Larko har för det första gjort gällande att tribunalen felaktig tillämpade kriteriet avseende en privat investerare när den, i punkterna 117 och 118 i den överklagade domen, fann att Larko inte hade lagt fram några bevis avseende tiden före åtgärd 3 som kunde styrka att den grekiska staten, genom denna åtgärd, hade för avsikt att förvärva aktiemajoriteten i Larko i syfte att inleda en försäljning av bolaget, eller att ett sådant förvärv skulle ha främjat denna försäljning. En upplyst privat investerare med ett företag i svårigheter skulle nämligen begränsa den skada som skulle uppstå för det fall att företaget gick i konkurs genom att försäkra sig om att företaget överlever och att möjligheten att sälja det består.

17 Larko har för det andra hävdat att det inte finns fog för uppfattningen att det inte går att beakta den privatisering av bolaget som inleddes omedelbart efter åtgärd 3, eftersom denna privatisering skedde efter det att åtgärd 3 vidtogs. Eftersom det inte var möjligt att sälja bolaget innan denna åtgärd vidtogs, är det inte relevant att den grekiska staten inte hade visat sin avsikt att genomföra försäljningen. Det oupplösliga ekonomiska sambandet mellan åtgärd 3 och privatiseringen framgår nämligen av att de ligger så nära varandra i tiden.

18 För det tredje är avsaknaden av affärsplan och bevis för att den grekiska staten ansåg att Larko var långsiktigt lönsamt inte heller tillräcklig för att motivera tribunalens bedömning beträffande tillämpningen av kriteriet avseende en privat investerare, eftersom en sådan investerare rimligen skulle kunna investera utan affärsplan, inte för att få en långsiktig vinst, utan för att möjliggöra en försäljning av företaget.

19 Larko anser för det fjärde att tribunalen kastade om bevisbördan när den kontrollerade huruvida kommissionens bedömning inte var uppenbart oriktig, trots att det ankommer på kommissionen att visa att det var uppenbart att villkoren för att tillämpa kriteriet avseende en privat investerare inte var uppfyllda. Enligt rättspraxis är detta krav nämligen tillämpligt på samtliga konsekvenser som följer av principen om en privat aktör och på intet sätt begränsat till den kvantitativa aspekten av kriteriet avseende en privat borgenär.

20 Under alla omständigheter skulle tribunalen inte enbart ha prövat huruvida de bevis som åberopades var materiellt riktiga, tillförlitliga och samstämmiga, utan även om dessa bevis utgjorde samtliga relevanta uppgifter som skulle beaktas vid bedömningen av en komplicerad situation och om de kunde styrka de slutsatser som dragits med stöd av dessa bevis. Genom att inte beakta den ekonomiska betydelsen av ökningen av aktiekapitalet underlät tribunalen att beakta omständigheter som var väsentliga för bedömningen av huruvida villkoren för att tillämpa kriteriet avseende en privat investerare var uppfyllda, och gjorde sig därmed skyldig till en felaktig rättstillämpning.

21 För det femte påverkar inte övervägandena i punkt 120 i den överklagade domen – av vilka det framgår att NBG deltog i ökningen av aktiekapitalet med en mindre andel än staten och till fullo skrev av det bokförda värdet av sitt innehav i Larko – det förhållandet att en privat investerare skulle ha valt att, samtidigt som staten, investera ett ansenligt belopp för att behålla en betydande minoritetsandel i Larko i syfte att privatisera detta företag. Under dessa omständigheter var det inte möjligt att dra slutsatsen att det var uppenbart att Larko inte skulle ha erhållit motsvarande betalningslättnader av en privat investerare.

22 Larko har för det sjätte gjort gällande att tribunalen inte bemötte det argument som framförts i andra hand, nämligen att statens bidrag till ökningen av aktiekapitalet inte medförde att företaget beviljades en fördel, åtminstone upp till ett värde motsvarande det belopp som krävdes för att staten skulle behålla samma ägarandel som tidigare i företaget.

23 Kommissionen har bestridit Larkos argument.

Domstolens bedömning

24 Larko har genom sitt första argument, men utan att göra gällande att bevisningen missuppfattats, i huvudsak bestridit tribunalens självständiga bedömning av de faktiska omständigheterna i punkterna 117 och 118 i den överklagade domen, vari tribunalen slog fast att Larko inte hade visat att den grekiska staten förvärvade aktiemajoriteten i Larko i syfte att sälja bolaget eller att detta förvärv skulle ha främjat en sådan försäljning.

25 Det framgår av domstolens fasta praxis att bedömningen av de faktiska omständigheterna, med undantag för då tribunalen har missuppfattat bevisningen, inte utgör en rättsfråga som ska prövas av domstolen (dom av den 30 september 2003, Freistaat Sachsen m.fl./kommissionen, C-57/00 P och C-61/00 P, EU:C:2003:510, punkt 102 och där angiven rättspraxis).

26 Härav följer att det första argumentet inte kan tas upp till prövning.

27 Genom sitt andra argument har Larko gjort gällande att den grekiska statens avsikt att underlätta privatiseringen av bolaget måste härledas ur de åtgärder som de grekiska myndigheterna vidtog efter åtgärd 3, bland annat på grund av att de ligger så nära i tiden, och att avsaknaden av affärsplan och bevis för att den grekiska staten ansåg att Larko var långsiktigt lönsamt inte var tillräcklig för att motivera tribunalens bedömning beträffande tillämpningen av kriteriet avseende en privat investerare.

28 I detta avseende erinrar domstolen om att vid bedömningen av huruvida samma åtgärd skulle ha vidtagits enligt normala marknadsvillkor av en privat aktör, ska man utgå från en aktör som befinner sig i en situation som ligger så nära som möjligt den situation som staten befinner sig i (se, för ett liknande resonemang, dom av den 6 mars 2018, kommissionen/FIH Holding och FIH Erhvervsbank, C-579/16 P, EU:C:2018:159, punkt 55 och där angiven rättspraxis).

29 I detta sammanhang ankommer det på kommissionen att göra en helhetsbedömning, varvid den ska beakta alla de relevanta omständigheter i det aktuella fallet som gör det möjligt för den att avgöra huruvida det är uppenbart att det berörda företaget inte skulle ha erhållit motsvarande betalningslättnader av en sådan privat aktör (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 januari 2013, Frucona Košice/kommissionen, C-73/11 P, EU:C:2013:32, punkt 73).

30 I detta avseende ska alla uppgifter som på ett icke försumbart sätt kan påverka beslutsförfarandet hos en normalt försiktig och noggrann privat aktör som befinner sig i en situation som ligger så nära som möjligt den situation som staten befinner sig i anses vara relevanta (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 januari 2013, Frucona Košice/kommissionen, C-73/11 P, EU:C:2013:32, punkt 78, och dom av den 21 mars 2013, kommissionen/Buczek Automotive, C-405/11 P, ej publicerad, EU:C:2013:186, punkt 54).

31 Följaktligen är det enda som är relevant för bedömningen avseende principen om en privat aktör sådana uppgifter som fanns tillgängliga och sådana utvecklingstendenser som kunde förutses då beslutet att vidta åtgärden antogs (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 juni 2012, kommissionen/EDF, C-124/10 P, EU:C:2012:318, punkt 105).

32 Följaktligen kan omständigheter som avser tiden efter det att den berörda åtgärden antogs inte beaktas vid bedömningen av kriteriet avseende en privat aktör (se, för ett liknande resonemang, dom av den 30 november 2016, kommissionen/Frankrike och Orange, C-486/15 P, EU:C:2016:912, punkt 139).

33 Domstolen har visserligen slagit fast att eftersom statliga ingripanden kan ta sig olika former och ska analyseras med utgångspunkt i vilka verkningar de har kan det inte uteslutas att flera på varandra följande statliga ingripanden, vid tillämpningen av artikel 107.1 FEUF, ska betraktas som ett enda ingripande. Så kan bland annat vara fallet när flera på varandra följande ingripanden, mot bakgrund av bland annat deras tidsföljd och syfte samt företagets situation vid tidpunkten för ingripandena, uppvisar så nära samband att det är omöjligt att skilja dem åt (dom av den 19 mars 2013, Bouygues och Bouygues Télécom/kommissionen m.fl. och kommissionen/Frankrike m.fl., C-399/10 P och C-401/10 P, EU:C:2013:175, punkterna 103 och 104).

34 I förevarande fall konstaterade tribunalen emellertid att det inte var styrkt att den grekiska staten, genom att vidta åtgärd 3, hade för avsikt att sälja Larko, och således är enbart den omständigheten att de grekiska myndigheternas senare åtgärder låg åtgärd 3 nära i tiden inte tillräcklig för att tribunalen ska anses ha gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning.

35 I den mån Larko genom sitt tredje argument har bestridit tribunalens bedömning beträffande tillämpningen av kriteriet avseende en privat investerare, genom att hävda att en sådan investerare rimligen skulle kunna investera utan affärsplan, inte för att få en långsiktig vinst utan för att möjliggöra en försäljning av det aktuella företaget, är det tillräckligt att påpeka att Larko därigenom har begärt att domstolen ska göra en ny bedömning av de faktiska omständigheterna, vilket det – i enlighet med den rättspraxis som det erinrats om i punkt 25 ovan – inte ankommer på domstolen att göra.

36 Det tredje argumentet kan således inte tas upp till prövning.

37 Larko har genom sitt fjärde argument kritiserat tribunalen för att ha överskridit gränserna för sin domstolsprövning av kommissionens bedömning av tillämpningen av kriteriet avseende en privat investerare.

38 Såsom Larko med rätta har gjort gällande och såsom påpekats i punkt 29 ovan, ankommer det visserligen på kommissionen, vid tillämpningen av principen om en privat aktör, att göra en helhetsbedömning med beaktande av alla de relevanta omständigheter i det aktuella fallet som gör det möjligt för kommissionen att avgöra huruvida det är uppenbart att det stödmottagande företaget inte skulle ha erhållit motsvarande betalningslättnader av en sådan aktör.

39 Det framgår emellertid även av fast rättspraxis att en sådan prövning innefattar en komplicerad ekonomisk bedömning och att det – i samband med den prövning som unionsdomstolen företar av kommissionens komplicerade ekonomiska bedömningar inom området för statligt stöd – inte ankommer på unionsdomstolen att ersätta den bedömning som gjorts av kommissionen med sin egen (dom av den 20 september 2017, kommissionen/Frucona Košice, C-300/16 P, EU:C:2017:706, punkterna 62 och 63).

40 Följaktligen gjorde tribunalen sig inte skyldig till en felaktig rättstillämpning i den överklagade domen när den begränsade sin prövning av kommissionens bedömning beträffande tillämpningen av kriteriet avseende en privat investerare till att omfatta frågan huruvida kommissionen gjort en uppenbart oriktig bedömning.

41 Larko har visserligen med rätta påpekat att tribunalen inte enbart skulle pröva huruvida de bevis som åberopats var materiellt riktiga, tillförlitliga och samstämmiga, utan även huruvida dessa bevis utgjorde samtliga relevanta uppgifter att beakta vid bedömningen av en komplicerad situation och huruvida de kunde ligga till grund för de slutsatser som dragits (dom av den 20 september 2017, kommissionen/Frucona Košice, C-300/16 P, EU:C:2017:706, punkt 64), men företaget har likväl endast gjort gällande att tribunalen underskattade den ekonomiska betydelsen av aktiekapitalökningen. Detta utgör ett bestridande av tribunalens självständiga bedömning av de faktiska omständigheterna som inte kan tas upp till prövning.

42 Detsamma gäller Larkos femte argument, varigenom företaget har ifrågasatt tribunalens bedömning av de faktiska omständigheterna i punkt 120 i den överklagade domen, avseende den ekonomiska betydelsen av NBG:s deltagande i ökningen av aktiekapitalet.

43 Vad slutligen gäller Larkos sjätte argument, är det tillräckligt att erinra om att det följer av fast rättspraxis att motiveringsskyldigheten inte innebär att tribunalen är skyldig att utforma domskälen så, att samtliga resonemang som parterna i målet fört bemöts vart och ett för sig och på ett uttömmande sätt och motiveringen kan således vara underförstådd, förutsatt att de berörda får kännedom om skälen till att rätten inte ansåg att det fanns fog för deras argument och att domstolen får ett tillräckligt underlag för att kunna utföra sin prövning (dom av den 9 mars 2017, Ellinikos Chrysos/kommissionen, C-100/16 P, EU:C:2017:194, punkt 32).

44 Såsom kommissionen med rätta har påpekat gör punkterna 112–120 i den överklagade domen det möjligt för domstolen att utföra sin prövning och för Larko att få kännedom om skälen till varför tribunalen underförstått underkände det argument som Larko framfört i andra hand, nämligen att statens deltagande i åtgärd 3 inte medförde någon fördel för Larko till ett värde motsvarande det belopp som krävdes för att staten skulle behålla samma ägandenivå som tidigare i företaget.

45 Av det ovan anförda följer att överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser den första grunden, eftersom den delvis inte kan tas upp till prövning och delvis är ogrundad.

Den andra grunden, avseende en felaktig tolkning av begreppet ekonomisk fördel samt en bristfällig motivering av den överklagade domen

46 Den andra grunden består av två delar, varav den första delen avser åtgärd 2 och den andra delen åtgärd 4.

Den andra grundens första del, avseende åtgärd 2

– *Parternas argument*

47 Larko har gjort gällande att tribunalen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning i två avseenden när den fann att åtgärd 2 medförde en fördel för företaget.

48 För det första kvalificerade tribunalen felaktigt Larko som ett företag i svårigheter, eftersom tribunalen grundade sin bedömning på faktiska omständigheter som hänförde sig till tiden efter det att åtgärden beviljades. De åberopade finansiella resultaten sträcker sig nämligen fram till 2012, och omfattar i synnerhet de negativa resultaten för 2009. De finansiella resultaten för år 2008 avser också tiden efter det att denna åtgärd hade beviljats och var inte kända för den grekiska staten när åtgärden beviljades, eftersom räkenskapsåret ännu inte hade avslutats. Även om det antas att uppgifterna för 2008 inte avsåg en senare tidpunkt utgjorde de, i det skedet, kortsiktiga uppgifter.

49 Larko anser därför att tribunalen inte bedömde situationen mot bakgrund av de förhållanden som förelåg när åtgärden beviljades, såsom krävs enligt domstolens praxis. Det framgår dessutom av punkterna 9–11 i riktlinjerna för statligt stöd till undsättning och omstrukturering att företagets tillgångar ska bedömas mot bakgrund av uppgifter som täcker en tillräckligt lång tidsperiod, och inte av en ögonblicksbild.

50 Larko anser även att tribunalen gjorde en felaktig tolkning av kriteriet avseende ersättning angående åtgärd 2. Härvidlag har Larko påpekat att tribunalen själv, i punkt 95 i den överklagade domen, noterade att kommissionen inte hade styrkt att något av rekvisiten avseende kriteriet i punkt 3.2 d i tillkännagivandet om garantier var uppfyllda. Genom detta tillkännagivande, vari det inte föreskrivs något undantag för fall där det enligt kommissionen är ”uppenbart” att villkoren för att tillämpa denna bestämmelse inte är uppfyllda, har kommissionen själv begränsat sitt utrymme för skönsmässig bedömning och gett upphov till berättigade förväntningar på likabehandling.

51 När tribunalen likväl fann att det omtvistade beslutet inte var behäftat med en uppenbart oriktig bedömning, på grund av att Larko befann sig i ekonomiska svårigheter och att det under det administrativa förfarandet inte hade lagts fram några uppgifter som visade att garantipremien enligt åtgärd 2 var lämplig, åsidosatte tribunalen således både den rekvisitordning som fastställs i punkt 3.2 d i tillkännagivandet om garantier och ålade Larko och den grekiska staten att visa att premiebeloppet var lämpligt, och befriade därigenom kommissionen från dess skyldighet att styrka detta.

52 Kommissionen anser att tribunalen konstaterade att Larko var ett företag i svårigheter på grundval av omständigheter som inträffat fram till den 22 december 2008, eftersom Larko under 2008 hade ett negativt eget kapital, en minskad omsättning med nästan hälften jämfört med föregående år, samt betydande förluster. Den omständigheten att dessa uppgifter offentliggjordes senare genom Larkos årsredovisning påverkar inte denna slutsats. Det framgår dessutom av tribunalens praxis att omständigheter som inträffar under en viss period i princip kan bevisas med stöd av senare handlingar som grundar sig på dessa tidigare omständigheter. I vilket fall som helst skulle en privat investerare, som den 22 december 2008 befunnit sig i den grekiska statens ställe, ha undersökt Larkos befintliga ekonomiska situation innan den beviljat Larko en sådan garanti som avses i åtgärd nr 2.

– *Domstolens bedömning*

53 Såsom Larko med rätta har påpekat i den argumentation som sammanfattats i punkterna 48 och 49 ovan, grundade tribunalen inledningsvis, i punkterna 78–82 i den överklagade domen, sin bedömning på förhållanden som avsåg tiden efter det att åtgärd 2 vidtagits, det vill säga Larkos

finansiella resultat för 2008, för att fastställa vilka omständigheter som förelåg innan åtgärden vidtogs, nämligen att Larko var ett företag i svårigheter i den mening som avses i punkterna 9–11 i riktlinjerna för statligt stöd till undsättning och omstrukturering när åtgärd 2 beviljades.

54 Vidare prövade tribunalen, i punkterna 83 och 84 i den överklagade domen, huruvida de grekiska myndigheterna, vid tidpunkten då åtgärd 2 vidtogs, kände till dessa svårigheter och fann, i punkt 85 i nämnda dom, att det inte ”med säkerhet” framgick ”att dessa myndigheter var medvetna om dessa svårigheter vid denna tidpunkt.

55 Därefter tillämpade tribunalen, från och med punkt 85 i den överklagade domen, en presumtion för att den grekiska staten borde ha känt till Larkos svårigheter när den vidtog åtgärd 2.

56 I detta sammanhang hänvisade tribunalen, i punkt 86 i den överklagade domen, till punkterna 82–84 i domen av den 5 juni 2012, kommissionen/EDF (C-124/10 P, EU:C:2012:318), av vilka det bland annat framgår att om en medlemsstat åberopar kriteriet avseende en privat investerare under det administrativa förfarandet är det denna medlemsstat som – om det råder tvivel därom – entydigt ska visa, med stöd av objektiva och kontrollerbara omständigheter, att åtgärden vidtagits av staten i dess egenskap av aktieägare.

57 Därefter, i punkt 87 i den överklagade domen, påpekade tribunalen i likhet med vad kommissionen hade konstaterat i beslutet av den 6 mars 2013 om att inleda det formella granskningsförfarandet, att det framgick av Larkos finansiella resultat för 2008 och av dess inlagor att det sedan år 2008 var ett företag i svårigheter.

58 Slutligen fann tribunalen, i punkt 88 i den överklagade domen, bland annat att de grekiska myndigheterna under det administrativa förfarandet inte hade visat att de hade informerat sig om Larkos ekonomiska och finansiella situation vid tidpunkten då åtgärd 2 beviljades eller att de inte kunde känna till denna situation.

59 Mot denna bakgrund fann tribunalen, i punkterna 89 och 90 i den överklagade domen, att en försiktig aktieägare åtminstone hade informerat sig om företagets aktuella ekonomiska och finansiella situation innan den hade beviljat företaget en sådan garanti som följde av åtgärd 2, och att kommissionen inte hade gjort en uppenbart oriktig bedömning när den funnit att Larko var ett företag i svårigheter när denna åtgärd beviljades.

60 I avsaknad av uppgifter om den situation som förelåg innan eller samtidigt som åtgärd 2 beviljades, vilka skulle ha kunnat visa att de grekiska myndigheterna hade kännedom om Larkos svårigheter när denna åtgärd beviljades, presumerade tribunalen således att en privat aktör som befunnit sig i samma situation som de grekiska myndigheterna skulle ha haft kännedom om dessa svårigheter vid denna tidpunkt.

61 Genom att resonera på detta sätt gjorde tribunalen sig emellertid skyldig till felaktig rättstillämpning, såsom Larko med rätta har gjort gällande.

62 I den mån som Larko har kritiserat tribunalen för att inte ha utgått från den situation som förelåg när åtgärd 2 vidtogs, och därför ha presumerat att den grekiska staten borde ha känt till att företaget var i svårigheter när åtgärden vidtogs, erinrar domstolen inledningsvis om att prövningen av huruvida principen om en privat aktör är tillämplig ska särskiljas från tillämpningen av denna princip (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 oktober 2013, Land Burgenland m.fl./kommissionen, C-214/12 P, C-215/12 P och C-223/12 P, EU:C:2013:682, punkt 51, och dom av den 6 mars 2018, kommissionen/FIH Holding och FIH Erhvervsbank, C-579/16 P, EU:C:2018:159, punkterna 65 och 72).

63 När det råder tvivel om huruvida denna princip är tillämplig, bland annat på grund av att den berörda medlemsstaten har ägnat sig åt myndighetsutövning när den vidtagit den aktuella åtgärden, ankommer det på medlemsstaten att, med stöd av objektiva och kontrollerbara uppgifter, entydigt visa att åtgärden vidtagits av staten i dess egenskap av privat aktör (dom av den 5 juni 2012, kommissionen/EDF, C-124/10 P, EU:C:2012:318, punkt 82, och dom av den 24 oktober 2013, Land Burgenland m.fl./kommissionen, C-214/12 P, C-215/12 P och C-223/12 P, EU:C:2013:682, punkt 57).

64 För det fall att principen om en privat aktör är tillämplig ingår den bland de faktorer som kommissionen ska beakta för att fastställa huruvida det är fråga om statligt stöd, och utgör därför inte något undantag som ska tillämpas endast på begäran av en medlemsstat när det har konstaterats att rekvisiten för begreppet statligt stöd enligt artikel 107.1 FEUF är uppfyllda (se, för ett liknande resonemang, dom av den 6 mars 2018, kommissionen/FIH Holding och FIH Erhvervsbank, C-579/16 P, EU:C:2018:159, punkt 46 och där angiven rättspraxis).

65 Det ankommer följaktligen på kommissionen att bevisa huruvida villkoren för att tillämpa principen om en privat aktör är uppfyllda eller ej (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 mars 2013, kommissionen/Buczek Automotive, C-405/11 P, ej publicerad, EU:C:2013:186, punkt 34).

66 I punkterna 29 och 31 ovan har domstolen således redan erinrat om att det ankommer på kommissionen att göra en helhetsbedömning där den ska beakta alla de relevanta omständigheter i det aktuella fallet som gör det möjligt för den att avgöra huruvida det är uppenbart att det stödmottagande företaget inte skulle ha erhållit motsvarande betalningslättnader av en sådan privat aktör, och att endast sådana uppgifter som fanns tillgängliga och sådana utvecklingstendenser som kunde förutses då beslutet att vidta åtgärden antogs är relevanta i detta avseende.

67 För att främja en god förvaltning vid tillämpningen av EUF-fördragets grundläggande bestämmelser om statligt stöd är kommissionen således skyldig att utföra granskningsförfarandet av de ifrågasatta åtgärderna på ett omsorgsfullt och opartiskt sätt för att, då det slutgiltiga beslutet antas, förfoga över de mest kompletta och tillförlitliga uppgifterna för detta ändamål (dom av den 2 september 2010, kommissionen/Scott, C-290/07 P, EU:C:2010:480, punkt 90).

68 Då det visar sig att kriteriet avseende en privat borgenär kan vara tillämpligt, ankommer det följaktligen på kommissionen att förelägga den berörda medlemsstaten att inkomma med alla relevanta upplysningar som gör det möjligt för kommissionen att pröva om rekvisiten för tillämpligheten av detta kriterium är uppfyllda (dom av den 20 september 2017, kommissionen/Frucona Košice, C-300/16 P, EU:C:2017:706, punkt 24).

69 Även om den berörda medlemsstaten inte har uppfyllt sin samarbetsskyldighet och har underlåtit att lämna de upplysningar som kommissionen har förelagt den att tillhandahålla, ankommer det likväl på kommissionen att grunda sitt beslut på tillförlitliga och samstämmiga uppgifter som kan utgöra en tillräcklig grund till stöd för slutsatsen att ett företag har gynnats av en fördel som utgör statligt stöd (dom av den 17 september 2009, kommissionen/MTU Friedrichshafen, C-520/07 P, EU:C:2009:557, punkterna 54–56).

70 Eftersom kravet på återbetalning av det aktuella stödet från den som har gynnats av stödet syftar till att undanröja den snedvridning av konkurrensen som orsakats av den konkurrensfördel som det olagliga stödet har medfört, kan kommissionen inte förutsätta att ett företag har gynnats av en förmån som utgör statligt stöd genom att enbart grunda sig på en negativ presumtion för att det saknas uppgifter på grundval av vilka en motsatt slutsats kan dras, när det inte finns andra uppgifter med stöd av vilka förekomsten av en sådan förmån kan fastställas (dom av den 17 september 2009, kommission/MTU Friedrichshafen, C-520/07 P, EU:C:2009:557, punkterna 57 och 58).

71 Då tribunalen – trots att den saknade uppgifter om den situation som förelåg innan eller samtidigt som åtgärd 2 beviljades, vilka skulle ha kunnat visa att de grekiska myndigheterna hade kännedom om Larkos svårigheter när denna åtgärd beviljades – presumerade att en privat aktör som befunnit sig i samma situation som de grekiska myndigheterna skulle ha haft kännedom om dessa svårigheter vid denna tidpunkt, åsidosatte tribunalen den rättspraxis som det hänvisats till i föregående punkt och utgick inte från den situation som förelåg när åtgärden vidtogs, såsom Larko hävdat.

72 Följaktligen ska överklagandet bifallas såvitt avser den andra grundens första del, utan att det är nödvändigt att pröva Larkos argument som framgår av punkterna 50 och 51 ovan.

Den andra grundens andra del, avseende åtgärd 4

– Parternas argument

73 Larko har hävdat att den överklagade domen är bristfälligt motiverad i fyra avseenden vad gäller åtgärd 4. Larko anser att tribunalen, i punkt 127 i den överklagade domen, underlät att bemöta argumentet att det är gängse praxis att en huvudaktieägare beviljar en garanti för att uppfylla ett villkor som en domstol uppställt i ett interimistiskt beslut och, i punkt 128 i den överklagade domen, argumentet att om åtgärd 4 inte hade beviljats skulle Larko ha lidit irreparabel skada till följd av att dess tillgångar skulle ha beslagtagits, vilket skulle ha äventyrat företagets privatisering. Tribunalen underlät även, i punkt 130 i den överklagade domen, att bemöta argumentet att garantins omfattning, varaktighet och premie motsvarade marknadsmässiga villkor, samt, i punkt 131 i nämnda dom, argumentet att med hänsyn till NGB:s särskilda ställning var åtgärden förenlig med kriteriet avseende en privat investerare.

74 Kommissionen har bestridit Larkos argument.

– Domstolens bedömning

75 Mot bakgrund av den rättspraxis som det erinrats om i punkt 43 ovan, konstaterar domstolen att punkterna 125–132 i den överklagade domen gav Larko kännedom om skälen till varför tribunalen, såväl uttryckligen som underförstått, underkände de argument som sammanfattats i punkt 73 ovan, och ger domstolen ett tillräckligt underlag för att den ska kunna utföra sin prövning i detta avseende.

76 I den mån Larkos argument även syftar till att bestrida tribunalens bedömning att en garantipremie på 2 procent inte återspeglade risken för förluster i företaget, har Larko ifrågasatt tribunalens självständiga bedömning av de faktiska omständigheterna, vilket innebär att detta argument inte kan tas upp till prövning.

77 I motsats till vad Larko har gjort gällande är den överklagade domen följaktligen varken bristfälligt motiverad eller behäftad med den felaktiga rättstillämpning som företaget har hävdat.

78 Härav följer att överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser den andra grundens andra del.

Den tredje grunden, avseende en felaktig rättstillämpning vid bedömningen av huruvida åtgärd 6 är förenlig med den inre marknaden, samt en bristfällig motivering av den överklagade domen

79 Den tredje grunden består av två delar. Den första delen avser ett åsidosättande av 2011 års tillfälliga ram och en bristfällig motivering av den överklagade domen, den andra delen avser ett åsidosättande av riktlinjerna för statligt stöd till undsättning och omstrukturering, samt en bristfällig motivering av nämnda dom.

Den tredje grundens första del, avseende ett åsidosättande av 2011 års tillfälliga ram, samt en bristfällig motivering av den överklagade domen

– *Parternas argument*

80 Larko har anfört att tribunalen i punkterna 170 och 171 i den överklagade domen fann att åtgärd 6 inte var förenlig med 2011 års tillfälliga ram av följande skäl: den garantipremie som föreskrevs i denna åtgärd var inte tillräcklig, de lånebelopp som täcktes av garantin översteg Larkos lönekostnader för 2010, garantin täckte 100 procent av lånen, företag som är i svårigheter när den garanti som avses i 2011 års tillfälliga ram beviljas omfattas inte av tillämpningsområdet för denna tillfälliga ram, och de grekiska myndigheterna hade inte visat att åtgärd 6 var nödvändig, lämplig och proportionerlig för att avhjälpa en allvarlig störning i den berörda medlemsstatens ekonomi.

81 Eftersom det omtvistade beslutet inte innehöll några uppgifter om de premier som avses i bilagan till 2011 års tillfälliga ram och tribunalen inte förklarade hur kommissionen likväl kunde ha uppfyllt sin skyldighet att göra en prövning av dessa premier, är den överklagade domen bristfälligt motiverad. Tribunalen åsidosatte dessutom sin skyldighet att göra en faktisk kontroll av det omtvistade beslutet, eftersom det totala beloppet för de lån som garanterades under 2011 inte översteg Larkos lönekostnader för 2010. Tribunalen åsidosatte även punkt 2.3 andra stycket i) i 2011 års tillfälliga ram när den fann att datumet då stödet beviljades, och inte den 1 juli 2008, var avgörande vid fastställandet av huruvida företaget var i svårigheter.

82 Slutligen behäftade tribunalen den överklagade domen med en bristfällig motivering genom att endast påpeka att de grekiska myndigheterna inte hade lagt fram någon relevant bevisning avseende huruvida åtgärd 6 var nödvändig för att avhjälpa en allvarlig störning i den berörda medlemsstatens ekonomi.

83 Kommissionen har bestridit Larkos argument.

– *Domstolens bedömning*

84 Såsom kommissionen med rätta har gjort gällande är villkoren i punkt 2.3 i 2011 års tillfälliga ram kumulativa och Larko har inte bestridit att åtgärd 6 täckte 100 procent av de aktuella lånen. Larko har följaktligen inte bestridit tribunalens bedömning att villkoret i andra stycket f i denna bestämmelse inte var uppfyllt, och således är detta argument verkningslöst.

85 Vad gäller påståendet att den överklagade domen är bristfälligt motiverad konstaterar domstolen, mot bakgrund av den rättspraxis som det erinrats om i punkt 43 ovan, att punkterna 168–171 i den överklagade domen gav Larko kännedom om skälen till varför tribunalen, såväl uttryckligen som underförstått, underkände de argument som sammanfattats i punkterna 81 och 82 ovan, och ger domstolen ett tillräckligt underlag för att den ska kunna utföra sin prövning i detta avseende.

86 Härav följer att överklagandet inte kan vinna bifall såvitt avser den tredje grundens första del.

Den tredje grundens andra del, avseende ett åsidosättande av riktlinjerna för statligt stöd till undsättning och omstrukturering, samt en bristfällig motivering av den överklagade domen

– *Parternas argument*

87 Larko har hävdat att tribunalen gjorde en felaktig tolkning av riktlinjerna för statligt stöd till undsättning och omstrukturering, underlät att beakta de skyldigheter som åvilar kommissionen enligt principen om lojalt samarbete och motiverade över huvud taget inte den överklagade domen eftersom den bortsåg från Larkos argument att åtgärd 6 hade anmälts till kommissionen, som samarbetade med de grekiska myndigheterna för att upprätta en omstruktureringsplan för företaget.

88 Kommissionen har bestridit Larkos argument.

– *Domstolens bedömning*

89 Såsom kommissionen med rätta har påpekat har Larko bestridit tribunalens självständiga bedömning av de faktiska omständigheterna, varav det framgår att de grekiska myndigheterna inte hade åberopat riktlinjerna för statligt stöd till undsättning och omstrukturering under det administrativa förfarandet, inte hade anmält någon omstrukturerings- eller likvidationsplan inom sex månader och inte hade bevisat att åtgärd 6 begränsades till vad som var absolut nödvändigt. Detta argument kan således inte tas upp till prövning.

90 Vad gäller påståendet att den överklagade domen är bristfälligt motiverad konstaterar domstolen, mot bakgrund av den rättspraxis som det erinrats om i punkt 43 ovan, att punkterna 172–174 i den överklagade domen gav Larko kännedom om skälen till varför tribunalen, såväl uttryckligen som underförstått, underkände de argument som sammanfattats i punkterna 87 ovan, och ger domstolen ett tillräckligt underlag för att den ska kunna utföra sin prövning i detta avseende.

91 Härav följer att den tredje grundens andra del, och följaktligen den tredje grunden i dess helhet, delvis inte kan tas upp till prövning och delvis är ogrundad.

Den fjärde grunden, avseende en felaktig rättstillämpning vid beräkningen av det stödbelopp som ska återkrävas för åtgärderna 2, 4 och 6, samt en bristfällig motivering av den överklagade domen

Parternas argument

92 Larko har gjort gällande att tribunalen gjorde sig skyldig till felaktig rättstillämpning och behäftade den överklagade domen med en bristfällig motivering när den i punkterna 180–194 i den överklagade domen fann att beräkningen, i det omtvistade beslutet, av det stödbelopp som skulle återkrävas för åtgärderna 2, 4 och 6 var förenlig med artikel 14.1 i förordning nr 659/1999 och punkt 4.1 tredje stycket a i tillkännagivandet om garantier.

93 Larko anser för det första att tribunalen, i punkt 193 i den överklagade domen, själv gav en motivering för att avhjälpa avsaknaden av motivering i det omtvistade beslutet och ålade Larko bevisbördan för de exceptionella omständigheter som avses i punkt 4.1 tredje stycket a i tillkännagivandet om garantier.

94 För det andra har Larko påpekat att trots att det vid tidpunkten då det omtvistade beslutet antogs var uppenbart att ingen av garantierna hade tagits i anspråk, bekräftade tribunalen det synsätt som förordades av kommissionen, som utan att vända sig till de grekiska myndigheterna enbart hade

konstaterat att den inte förfogade över några uppgifter av vilka det framgick att garantierna hade tagits i anspråk. Tribunalen bortsåg således från kommissionens skyldighet att göra en omsorgsfull och opartisk granskning.

95 Det framgår nämligen av låneavtalet från 2008, vilket kommissionen hade tillgång till, att återbetalningen av de lån som avsågs i detta avtal skulle fullbordas den 31 mars 2012, långt innan det omtvistade beslutet antogs den 27 mars 2014. Kommissionen hade således tillgång till alla nödvändiga uppgifter för att kunna dra slutsatsen att dessa lån redan hade återbetalats. Vidare skulle återbetalningen av det lån som beviljades under 2010 fullbordas 45 dagar efter det att det omtvistade beslutet antogs. Slutligen hade kommissionen kunnat konstatera, den 27 mars 2014, att det lån som omfattades av åtgärd 6 redan delvis hade återbetalats.

96 För det tredje skulle en skyldighet att återbetala hela lånet till såväl långivaren som den stat som ställt garantin leda till det paradoxala resultatet att ett bolag som återbetalat lånet skulle befinna sig i en svårare situation än ett bolag som har tagit den statliga garantin i anspråk. Eftersom tribunalen inte bemötte de argument som framförts i detta avseende är den överklagade domen bristfälligt motiverad.

97 För det fjärde har Larko påpekat att det vid tidpunkten då det omtvistade beslutet antogs, vare sig i rättspraxis eller i kommissionens praxis, fanns något prejudicerande fall till stöd för uppfattningen att det totala garanterade lånebeloppet ska återbetalas när garantin inte har tagits i anspråk. De mål som kommissionen har hänvisat till utmärktes nämligen av andra faktiska omständigheter, där garantierna hade tagits i anspråk. I ett fall som liknade det förevarande, där lånen sedermera återbetalats, beaktade kommissionen däremot denna omständighet och framställde inte ett krav motsvarande hela lånebeloppet, utan tillämpade en uppräknad referensränta. Kommissionen borde således ha gjort samma sak i förevarande fall.

98 För det femte skulle en skyldighet att återkräva de aktuella lånebeloppen leda till följder som strider mot den fasta rättspraxis som innebär att kommissionens beslut om återkrav av statligt stöd syftar till att återställa den situation som förelåg före utbetalningen av stödet och ska inte utgöra en sanktion som går utöver den fördel som faktiskt erhållits.

99 För det sjätte innebär den felaktiga tillämpningen av punkt 4.1 tredje stycket a i tillkännagivandet om garantier, enligt vilken den åtgärd som avses i den bestämmelsen endast är tillåten i undantagsfall, att det omtvistade beslutet utgör en rättsstridig sanktionsåtgärd. En sådan bedömning ska vara tydligt motiverad och kan inte grundas på vare sig kommissionens ”tvivel” angående Larkos möjligheter att få ett lån, såsom de tvivel som framgick av skälen 77 och 104 i det omtvistade beslutet, eller på avsaknaden av uppgifter som tydde på att garantin hade tagits i anspråk, såsom angavs i skälen 78, 95 och 105 i beslutet.

100 Tribunalen gjorde sig således skyldig till en felaktig rättstillämpning avseende beviskraven när den fann att det omtvistade beslutet var tillräckligt motiverat i detta avseende. Tribunalen gjorde sig även skyldig till en felaktig rättstillämpning vid sin bedömning att det var fråga om ett undantagsfall. Slutligen innehåller den överklagade domen motsägelser och motiveringen är följaktligen bristfällig.

101 Kommissionen har bestridit Larkos argument. Denna institution anser i synnerhet att Larko inte har ifrågasatt det rättsliga test som tribunalen tillämpade, utan fastställandet av de faktiska omständigheter på vilka tribunalen tillämpade detta test, vilket inte kan tas upp till prövning. Tribunalen konstaterade nämligen att det var fråga om ett undantagsfall, eftersom Larko, när åtgärderna 2, 4 och 6 beviljades, befann sig i en ”extremt svår situation” som innebar ”att Larko inte skulle kunna återbetala hela lånet med egna medel”.

Domstolens bedömning

102 Domstolen erinrar inledningsvis om att den tolkning av ett beslut om statligt stöd som kommissionen har antagit vid utövandet av sina befogenheter utgör en rättslig bedömning, och att grunder avseende tribunalens bedömning av en sådan tolkning följaktligen kan tas upp till prövning inom ramen för ett överklagande. (se, för ett liknande resonemang, dom av den 6 oktober 2015, kommissionen/Andersen, C-303/13 P, EU:C:2015:647, punkt 74).

103 Kommissionens synsätt att Larkos argument inte kan tas upp till prövning kan således inte godtas i den mån de avser tolkningen av det omtvistade beslutet.

104 I den mån som Larko har klandrat tribunalen för att ha överskridit gränserna för sin prövningsrätt, ska det för det första erinras om att inom ramen för den granskning av lagenligheten som avses i artikel 263 FEUF är tribunalen och domstolen behöriga att pröva en talan rörande bristande behörighet, åsidosättande av väsentliga formföreskrifter, åsidosättande av EUF-fördraget eller någon rättsregel som gäller dess tillämpning eller rörande maktmissbruk. I artikel 264 FEUF föreskrivs att om talan är välgrundad, ska den berörda rättsakten förklaras ogiltig. Domstolen och tribunalen kan således inte i något fall ersätta den motivering som upphovsmannen lämnat till den överklagade rättsakten med sin egen (dom av den 24 januari 2013, Frucona Košice/kommissionen, C-73/11 P, EU:C:2013:32, punkt 89 och där angiven rättspraxis, och dom av den 28 februari 2013, Portugal/kommissionen, C-246/11 P, ej publicerad, EU:C:2013:118, punkt 85 och där angiven rättspraxis).

105 Såsom framgår av den rättspraxis som det erinrats om i punkt 102 ovan omfattas tolkningen av den angripna rättsakten av denna granskning.

106 I förevarande fall framgår det otvetydigt av punkterna 184–194 i den överklagade domen att tribunalen endast gjorde en sådan tolkning och på intet sätt ersatte motiveringen till beslutet med sin egen.

107 Härav följer att Larkos första argument inte kan godtas.

108 För det andra innebär inte bedömningen i nyssnämnda punkter i den överklagade domen, i motsats till vad Larko har gjort gällande, att tribunalen kastade om bevisbördan för att det var fråga om ett sådant undantagsfall som avses i punkt 4.1 tredje stycket a i tillkännagivandet om garantier, utan att tribunalen kontrollerade huruvida kommissionen vid sin bedömning hade gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning eller uppenbart oriktiga bedömningar, i enlighet med den rättspraxis som det erinrats om i punkterna 39 och 41 ovan.

109 I den mån Larko har kritiserat tribunalen för att ha gjort en felaktig tolkning av punkt 4.1 tredje stycket a och detta begrepp, ska det för det tredje påpekas att tribunalen i punkterna 189–191 i den överklagade domen slog fast att det kunde vara fråga om ett undantagsfall endast för det fall det ansågs omöjligt för låntagaren att återbetala det garanterade lånet med egna medel.

110 I motsats till vad Larko har gjort gällande kan en sådan hypotes visa att det är fråga om ett undantagsfall i den mening som avses i nämnda bestämmelse, vilken inte behöver styrkas på annat sätt än genom den att den är för handen.

111 Härvidlag gjorde tribunalen en riktig bedömning när den i punkterna 186–188 i den överklagade domen fann att det framgår av skälen 55–66, 77, 94 och 104 i det omtvistade beslutet att kommissionen, genom det olämpliga ordvalet ”tvivelaktigt”, i själva verket gav uttryck för uppfattningen i avsaknad av åtgärderna 2 och 6 skulle Larko inte ha kunnat beviljas sådan finansiering som respektive åtgärd avsåg.

112 Med beaktande av den rättspraxis som det erinrats om i punkt 43 ovan gav tribunalen dessutom, i punkterna 181, 182, 192 och 193 i den överklagade domen, en tillräcklig motivering till varför den underkände Larkos argument att det inte var fråga om ett undantagsfall i den mening som avses i punkt 4.1 tredje stycket a i tillkännagivandet om garantier. De överväganden som framgår av nyssnämnda punkter i den överklagade domen gjorde det nämligen möjligt för Larko att få kännedom om skälen till varför dessa argument underkändes och ger domstolen ett tillräckligt underlag för att den ska kunna utföra sin prövning i detta avseende.

113 Vad för det fjärde gäller det argument som sammanfattats i punkterna 94–96 ovan, varigenom Larko har bestridit tribunalens beräkning av det stöd som ska återkrävas, är det tillräckligt att påpeka att detta argument avser det förhållandet att tribunalen beaktade händelser som inträffade efter det att åtgärderna 4 och 6 beviljades, vilket innebär att även om det antas att argumentet kan tas upp till prövning är det i vilket fall som helst verkningslöst, i enlighet med den rättspraxis som det erinrats om i punkterna 28–32 ovan.

114 I den mån Larko har åberopat kommissionens tidigare beslutspraxis, är det, för det femte, tillräckligt att påpeka att enligt domstolens praxis ska bedömningen av om en viss åtgärd ska anses utgöra statligt stöd uteslutande göras inom ramen för artikel 107.1 FEUF och inte med hänsyn till en beslutspraxis som kommissionen uppges ha tillämpat tidigare (dom av den 15 november 2011, kommissionen och Spanien/Gover--nment of Gibraltar och Förenade kungariket, C-106/09 P och C-107/09 P, EU:C:2011:732, punkt 136).

115 Vad för det sjätte gäller påståendet att det saknas rättspraxis som innebär att ett belopp motsvarande hela det garanterade lånet ska återkrävas, har kommissionen med rätta påpekat att domstolen redan har prövat fall där staten beviljat garantier till företag i svårigheter och slagit fast att sådana garantier ska anses utgöra stöd motsvarande det garanterade lånet (dom av den 5 oktober 2000, Tyskland/kommissionen, C-288/96, EU:C:2000:537, punkt 31, och dom av den 28 januari 2003, Tyskland/kommissionen, C-334/99, EU:C:2003:55, punkt 138).

116 Detta innebär, för det sjunde, att ett krav på att det stödmottagande företaget ska återbetala ett belopp som motsvarar det garanterade lånet – i motsats till vad Larko har hävdat – syftar just till att återställa den situation som förelåg innan stödet utbetalades, och inte till att påföra företaget en sanktion. Såsom kommissionen med rätta har påpekat utgör återbetalningen av lånet till banken inte en återbetalning av stödbeloppet till staten.

117 Vad för det åttonde gäller påståendet att den överklagade domen är bristfälligt motiverad, är det, mot bakgrund av den rättspraxis som det erinrats om i punkt 43 ovan, tillräckligt att påpeka att punkterna 180–194 i den överklagade domen gav Larko kännedom om skälen till varför tribunalen, såväl uttryckligen som underförstått, underkände bolagets argument, och ger domstolen ett tillräckligt underlag för att den ska kunna utföra sin prövning i detta avseende.

118 Härav följer att talan inte kan vinna bifall såvitt avser den fjärde grunden.

119 Mot bakgrund av ovanstående ska den överklagade domen upphävas i den mån som tribunalen däri slog fast att talan inte kunde vinna bifall i den del den avsåg den första grundens första del med avseende på åtgärd 2. Överklagandet ska ogillas i övrigt.

Tvisten i första instans

120 Enligt artikel 61 första stycket i stadgan för Europeiska unionens domstol kan domstolen, om den upphäver tribunalens avgörande, själv slutligt avgöra målet, om detta är färdigt för avgörande.

121 I förevarande fall förfogar domstolen inte över de upplysningar som är nödvändiga för att den slutligt ska kunna ta ställning till den första grund som framställts i första instans beträffande åtgärd 2, avseende ett åsidosättande av artikel 107.1 FEUF på grund av en felaktig tillämpning av principen om en privat aktör.

122 Det framgår nämligen av bland annat punkterna 53–71 ovan att kommissionen i det omtvistade beslutet grundade sin slutsats att Larko, vid tidpunkten då åtgärd 2 beviljades, var ett företag i svårigheter på Larkos finansiella resultat, som inte var tillgängliga vid denna tidpunkt. Tribunalen konstaterade också endast att det inte fanns några uppgifter som ”med säkerhet” visade att de grekiska myndigheterna vid den tidpunkten hade kännedom om sådana svårigheter.

123 Mot bakgrund av den rättspraxis som det erinrats om i punkt 69 ovan ankommer det emellertid på tribunalen att pröva huruvida handlingarna i det administrativa förfarandet innehåller tillförlitliga och samstämmiga uppgifter som kan utgöra en tillräcklig grund till stöd för slutsatsen att de grekiska myndigheterna, vid tidpunkten då åtgärd 2 beviljades, hade eller borde ha haft kännedom om Larkos påstådda svårigheter, och att denna omständighet inte var tvistig mellan kommissionen och de grekiska myndigheterna under det administrativa förfarandet.

124 Enligt fast rättspraxis kan nämligen en rättsakt motiveras kortfattat när den antas av kommissionen i ett sammanhang som är väl känt för de berörda parterna (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 september 2000, Tyskland/kommissionen, C-156/98, EU:C:2000:467, punkt 105, och dom av den 26 juni 2012, Polen/kommissionen, C-335/09 P, EU:C:2012:385, punkt 152).

125 Målet ska därför återförvisas till tribunalen.

Rättegångskostnader

126 Eftersom målet återförvisas till tribunalen ska frågan om rättegångskostnaderna anstå.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

1) **Den dom som meddelades av Europeiska unionens tribunal den 1 februari 2018, Larko/kommissionen (T-423/14, EU:T:2018:57) upphävs såtillvida tribunalen däri slog fast att talan inte kunde vinna bifall i den del den avsåg den första grundens första del, med avseende på den garanti som grekiska staten beviljat Larko Geniki Metalleftiki kai Metallourgiki AE under 2008 och det lån på 30 miljoner euro som ATE Bank beviljat detta bolag.**

2) **Överklagandet ogillas i övrigt.**

3) **Målet återförvisas till Europeiska unionens tribunal.**

4) **Frågan om rättegångskostnaderna anstår.**

Underskrifter